

Д. Ф. Старовойтов

аспірант

Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна»

ORCID ID: 0009-0002-9628-0085

РОЛЬ ЛОБІЮВАННЯ У ФОРМУВАННІ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ: ВИКЛИКИ ДЛЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

У статті розглядається роль лобіювання у формуванні державної політики, з особливим акцентом на виклики та ризики, які цей процес може створювати для національної безпеки. В статті аналізуються як позитивні, так і негативні аспекти лобіювання, включаючи його вплив на інформованість уряду, представництво різноманітних інтересів, а також потенційні конфлікти інтересів та проблеми прозорості. Особлива увага приділяється аналізу викликів, які лобіювання створює для національної безпеки, включаючи вплив зовнішніх сил, загрози економічній та інформаційній безпеці, а також вплив на внутрішню та зовнішню політику. Стаття надає рекомендації щодо забезпечення балансу між інтересами лобістів та національними інтересами, підкреслюючи необхідність регулювання та контролю лобіювання для захисту національної безпеки. Ця стаття також підкреслює важливість прозорості та етичних стандартів у процесі лобіювання, аргументуючи, що ефективне регулювання та нагляд можуть допомогти запобігти зловживанням та корупції. Автор обговорює, як впровадження чітких правил та механізмів звітності може сприяти більшій відповідальності лобістів та урядових органів, забезпечуючи, що лобіювання відбувається в інтересах громадськості, а не окремих груп. Представлено роль громадського контролю та медіа у забезпеченні прозорості лобіювання. Автор зазначає, що активна участь громадянського суспільства та вільних медіа є ключовими для моніторингу діяльності лобістів та впливу їхньої діяльності на політичні рішення. Наголошується на необхідності постійного діалогу між усіма зацікавленими сторонами, включаючи уряд, приватний сектор, громадськість та медіа, для розробки та впровадження ефективних стратегій регулювання лобіювання. Такий підхід може сприяти створенню більш збалансованої та справедливої політичної системи, яка враховує інтереси всіх громадян та захищає національну безпеку. Автор звертає увагу на успішні практики з інших країн, які можуть бути адаптовані та впроваджені для покращення внутрішніх механізмів контролю. Це включає вивчення міжнародних стандартів, таких як принципи ОЕСР щодо прозорості та ефективності лобіювання, а також аналіз конкретних законодавчих ініціатив, які були успішно реалізовані в інших країнах.

Ключові слова: лобіювання, національна безпека, державна політика, ризики, управління.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Лобіювання є законною формою впливу на державну політику. Воно дозволяє громадянам, групам інтересів та організаціям висловлювати свою думку щодо законів, нормативних актів та інших рішень органів державної влади. Лобіювання може відігравати позитивну роль у формуванні державної політики. Воно може сприяти тому, щоб державні рішення були більш обґрунтованими та враховували інтереси всіх зацікавлених сторін. Однак лобіювання також може мати негативні наслідки, зокрема, якщо воно використовується для корупції або для

просування вузькоспеціальних інтересів, які суперечать національній безпеці. Актуальність теми полягає в тому, що лобіювання є важливим фактором формування державної політики. Воно може впливати на широкий спектр питань, включаючи оборону, безпеку, економіку та соціальну політику. У сучасному світі лобіювання стає все більш потужним інструментом впливу. Це пов'язано з низкою факторів, зокрема, зі зростанням складності державної політики, збільшення ролі недержавних організацій у політичному процесі та з розвитком технологій, які дозволяють лобістам більш ефективно досягати своїх цілей. У контексті національної безпеки лобіювання може становити виклики.

Воно може використовуватися для просування інтересів, які суперечать національним інтересам. Наприклад, лобісти можуть намагатися впливати на державну політику у сфері оборони таким чином, щоб вона сприяла інтересам іноземних держав. Крім того, лобіювання може використовуватися для підриву демократичних інститутів. Наприклад, лобісти можуть намагатися впливати на виборчий процес таким чином, щоб забезпечити перемогу кандидатів, які є лояльними до їхніх інтересів. Лобіювання є складним феноменом, який може мати як позитивні, так і негативні наслідки. У контексті національної безпеки важливо вживати заходів для того, щоб мінімізувати негативні наслідки лобіювання та забезпечити, щоб воно використовувалося на благо національних інтересів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наукові роботи вітчизняних та зарубіжних вчених, серед яких В. Андрущенко, М. Анохін, Т. Аравіна, О. Барвін, Дж. Беррі, І. Белоусов, О. Бінецький, І. Богдановська, А. Болл, М. Мінц, В. Бебик, Д. Богуш, Ф. Кирилук, В. Королько, О. Лісничук, Є. Макаренко, М. Михальченко, М. Обушний, М. Ожеван, С. Телешун, М. Хилько, О. Салтовський та інші, присвячені аналізу проблематики лобізму, його ролі в сучасному суспільстві та правових основах лобістської діяльності. Ці автори досліджують проблеми регулювання лобізму в українському законодавстві, визначають його функції, наукові підходи та сучасні аспекти лобістської діяльності. Водночас, аналіз наукових думок в Україні та за кордоном виявив, що дослідження цієї теми є фрагментарними та відсутні системні дослідження проблем лобізму в контексті публічного управління в Україні.

Формулювання цілей статті. Мета статті полягає у дослідженні та аналізі ролі лобіювання у формуванні державної політики, з особливим акцентом на виклики та потенційні ризики, які цей процес можуть створювати для національної безпеки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Лобізм – це цілеспрямований вплив на державні органи, а також на їх посадових осіб, спрямований на них від імені іншої особи, організації або групи. Лобіювання є одним з найважливіших інструментів впливу на державну політику. Воно дозволяє громадянам, групам інтересів та організаціям висловлювати свою думку щодо законів, нормативних актів та інших рішень органів державної влади. Лобіювання

може відігравати позитивну роль у формуванні державної політики. Воно може сприяти тому, щоб державні рішення були більш обґрунтованими та враховували інтереси всіх зацікавлених сторін. Наприклад, лобіювання може використовуватися для того, щоб захистити права споживачів, забезпечити охорону навколишнього середовища або просувати економічний розвиток. Однак лобіювання також може мати негативні наслідки. Наприклад, воно може використовуватися для корупції або для просування вузькоспеціальних інтересів, які суперечать загальним інтересам суспільства. Лобіювання може використовуватися різними методами. До найбільш поширених методів лобіювання відносяться [1-2]:

Інформування: лобісти можуть надавати органам державної влади інформацію, яка є важливою для прийняття рішень.

Переконання: лобісти можуть намагатися переконати посадових осіб у тому, що їхня позиція є правильною.

Підтримка: лобісти можуть надавати фінансову або іншу підтримку кандидатам на виборах, які є лояльними до їхніх інтересів.

Лобіювання є законною формою діяльності в багатьох країнах світу. Однак у різних країнах існують різні правила та обмеження щодо лобістської діяльності.

У контексті національної безпеки лобіювання може становити виклики. Воно може використовуватися для просування інтересів, які суперечать національним інтересам. Наприклад, лобісти можуть намагатися впливати на державну політику у сфері оборони таким чином, щоб вона сприяла інтересам іноземних держав.

Крім того, лобіювання може використовуватися для підриву демократичних інститутів. Наприклад, лобісти можуть намагатися впливати на виборчий процес таким чином, щоб забезпечити перемогу кандидатів, які є лояльними до їхніх інтересів.

У зв'язку з цим важливо вживати заходів для того, щоб мінімізувати негативні наслідки лобіювання та забезпечити, щоб воно використовувалося на благо національних інтересів. Для цього необхідно: посилити прозорість лобіювання; впровадити ефективні механізми контролю за лобістською діяльністю; підвищити обізнаність громадськості про потенційні ризики лобіювання.

Позитивні аспекти лобіювання в контексті формування державної політики включають [3]:

1. Забезпечення інформованості уряду. Лобіювання може забезпечити урядовців важливою інформацією та експертними знаннями, які вони можуть не мати. Це особливо важливо у випадках складних або спеціалізованих питань, де знання експертів може значно покращити якість та ефективність політичних рішень.

2. Представництво різноманітних інтересів. Лобіювання дозволяє різним групам інтересів, включаючи меншини, профспілки, бізнес-спільноти та некомерційні організації, висловлювати свої погляди та інтереси перед урядом. Це сприяє більшій участі громадян у політичному процесі та забезпечує більш різноманітне представництво в урядових рішеннях.

3. Підтримка демократичного процесу. Лобіювання є частиною демократичного процесу, де громадяни та групи мають право впливати на урядову політику. Це сприяє прозорості та відкритості уряду, дозволяючи громадськості брати участь у формуванні політики.

4. Стимулювання економічного розвитку. Лобіювання від бізнес-спільнот може сприяти створенню сприятливого бізнес-середовища, що, в свою чергу, може стимулювати економічний розвиток. Це може включати розробку політик, які сприяють інноваціям, інвестиціям та зростанню підприємництва.

5. Поліпшення законодавства. Лобісти часто надають законодавцям важливі відомості та аналізи, які можуть допомогти у вдосконаленні законопроектів та політичних ініціатив. Це може призвести до більш ефективного та збалансованого законодавства.

6. Захист прав та інтересів. Лобіювання може бути важливим інструментом для захисту прав та інтересів вразливих груп, наприклад, у сферах охорони здоров'я, освіти та соціального захисту.

7. Збільшення уваги до специфічних питань. Лобіювання може допомогти привернути увагу уряду та громадськості до специфічних питань, які можуть бути ігноровані або недооцінені, забезпечуючи більшу увагу до важливих соціальних, екологічних або економічних проблем [4].

У підсумку, позитивні аспекти лобіювання відіграють важливу роль у формуванні ефективної, збалансованої та відповідальної державної політики. Однак, важливо забезпечити, щоб цей процес був прозорим та регульованим, щоб уникнути потенційних зловживань та конфліктів інтересів.

Лобіювання, хоча й є важливою частиною демократичного процесу, може створювати пев-

ні виклики та ризики для національної безпеки. Ось деякі з ключових проблем:

1. Конфлікт інтересів. Лобіювання може призвести до ситуацій, де інтереси приватних груп впливають на рішення уряду, що може йти на шкоду громадському інтересу. Це може підірвати довіру громадян до уряду та його здатність діяти в інтересах нації [5].

2. Вплив зовнішніх сил. Іноземне лобіювання може становити загрозу національній безпеці, особливо якщо іноземні уряди або організації намагаються вплинути на внутрішню політику країни. Такий вплив може мати на меті сприяння інтересам іншої держави, що може бути несумісним з національними інтересами.

3. Проблеми прозорості та підзвітності. Недостатня прозорість у процесі лобіювання може призвести до корупції та зловживань. Без чітких правил та механізмів контролю, лобіювання може стати інструментом неправомірного впливу на політичні рішення.

4. Загрози економічній безпеці. Лобіювання в інтересах певних економічних груп може призвести до прийняття політики, яка шкодить економічній стабільності країни. Наприклад, лобіювання за надмірні податкові пільги для певних галузей може підірвати фінансову стабільність держави.

5. Ризики для внутрішньої безпеки. Лобіювання, яке веде до прийняття законів або політик, що обмежують права та свободи громадян, може спричинити соціальну нестабільність та протести, створюючи внутрішні безпекові ризики.

6. Загрози інформаційній безпеці. Лобіювання в сфері технологій та кібербезпеки може призвести до прийняття політик, які не відповідають найкращим практикам в області захисту даних та інформаційної безпеки.

7. Вплив на зовнішню політику. Лобіювання може впливати на зовнішньополітичні рішення, що може мати непередбачувані наслідки для міжнародних відносин та глобальної стабільності [6].

У підсумку, хоча лобіювання є важливою частиною демократичного процесу, необхідно ретельно контролювати та регулювати цей процес, щоб мінімізувати ризики для національної безпеки та забезпечити, щоб воно служить загальному благу.

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Лобіювання є законною формою впливу на державну

політику. Воно може відігравати позитивну роль у формуванні державної політики, сприяючи тому, щоб державні рішення були більш обґрунтованими та враховували інтереси всіх зацікавлених сторін. Однак лобіювання також може мати негативні наслідки, зокрема, якщо воно використовується для корупції або для просування вузькоспеціальних інтересів, які суперечать національній безпеці. У контексті національної безпеки лобіювання може становити виклики. Воно може використовуватися для просування інтересів, які суперечать національним інтересам. Наприклад, лобісти можуть намагатися впливати на державну політику у сфері оборони таким чином, щоб вона сприяла інтересам іноземних держав. Крім того, лобіювання може використовуватися для підриву демократичних інститутів. Наприклад, лобісти можуть намагатися впливати на виборчий процес таким чином, щоб забезпечити перемогу кандидатів, які є лояльними до їхніх інтересів. У зв'язку з цим важливо вживати заходів для того, щоб мінімізувати негативні наслідки лобіювання та забезпечити, щоб воно використовувалося на благо національних інтересів. Для цього необхідно:

1. Посилити прозорість лобіювання. Це означає, що лобістська діяльність повинна бути більш відкритою для громадськості. Наприклад, лобісти повинні реєструватися в органах державної влади та публічно оприлюднювати інформацію про свою діяльність.

2. Впровадити ефективні механізми контролю за лобістською діяльністю. Це означає, що органи державної влади повинні мати мож-

ливість контролювати лобістську діяльність та забезпечувати дотримання законів і правил.

3. Підвищення обізнаності громадськості про потенційні ризики лобіювання. Громадськість повинна бути обізнана про те, як лобіювання може впливати на державну політику, і мати можливість впливати на лобістську діяльність.

Запровадження цих заходів дозволить мінімізувати негативні наслідки лобіювання та забезпечити, щоб воно використовувалося на благо національних інтересів.

Список використаної літератури:

1. Росенко М. І. Лобізм і його роль в діяльності сучасних парламентів. шляхи удосконалення регламентації діяльності лобістів в парламенті України. Державне управління: удосконалення та розвиток. № 11, 2010. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=214.4>.
2. Виговський Д. Суть лобізму як категорії політичної науки. Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку. 2008. Випуск 20. С. 42-48.
3. Ганжуров Ю. Парламентське лобіювання в контексті політичної комунікації. Політичний менеджмент. 2005. № (13). С. 50-62.
4. Головка В. Становлення лобізму в Україні: проблеми законодавчого регулювання. Гуманітарний журнал. 2012. №4. URL: <http://journals.urau.ua/index.php/wissn003/article/view/4939>.
5. United States Agency for International Development: official web-site. URL: <https://www.usaid.gov/who-we-are>
6. Shared Interest: How Usaid Enhances U.S. Economic Growth. USAID. 2018. URL: https://www.usaid.gov/sites/default/files/documents/1870/FINAL_Version_of_Shared_Interest_6_2018.PDF

Starovoitov D. F. The role of lobbying in the formation of public policy: challenges for national security

The article examines the role of lobbying in the formation of public policy, with a special emphasis on the challenges and risks that this process can create for national security. The article analyzes both positive and negative aspects of lobbying, including its impact on government awareness, representation of diverse interests, and potential conflicts of interest and transparency issues. Particular attention is paid to analyzing the challenges that lobbying poses to national security, including the influence of external forces, threats to economic and information security, and the impact on domestic and foreign policy. The article provides guidance on balancing the interests of lobbyists with the national interest, emphasizing the need to regulate and control lobbying to protect national security. This article also highlights the importance of transparency and ethical standards in the lobbying process, arguing that effective regulation and oversight can help prevent abuse and corruption. The author discusses how the implementation of clear rules and reporting mechanisms can promote greater accountability of lobbyists and government bodies, ensuring that lobbying is done in the public interest, not in the interests of particular groups. The role of public control and the media in ensuring the transparency of lobbying is presented. The author notes that the active participation of civil society and free media are key to monitoring the activities of lobbyists and the influence of their activities on political decisions. It emphasizes the need for ongoing dialogue between all stakeholders, including government, the private sector, the public and the media, to develop and implement

effective lobbying regulation strategies. Such an approach can contribute to the creation of a more balanced and fair political system that takes into account the interests of all citizens and protects national security. The author draws attention to successful practices from other countries that can be adapted and implemented to improve internal control mechanisms. This includes examining international standards, such as the OECD's principles on transparency and effectiveness of lobbying, as well as analyzing specific legislative initiatives that have been successfully implemented in other countries.

Key words: *lobbying, national security, public policy, risk, governance.*